

**O'ZBEKISTONDA TURIZM INDUSTRIYASINI RIVOJLANTIRISHDA
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA ISTIQBOLLARI**

Miraxmedova Kamola

TDAU Turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi

2-bosqich magistranti

ismoilova.zhaoxi07@gmail.com

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 05.05.2026

Revised: 06.05.2026

Accepted: 07.05.2026

KALIT SO'ZLAR:

*raqamli
texnologiyalar, turizm
industriyasi,
O'zbekiston, elektron
turizm, sun'iy intellekt,
raqamli
transformatsiya,
mehmondostlik.*

*Ushbu maqolada O'zbekistonda turizm
industriyasini rivojlantirishda raqamli
texnologiyalarning o'rni, joriy holati va istiqbollari
ilmiy adabiyotlar tahlili asosida o'rganilgan.
Maqolada sun'iy intellekt, big data, mobil ilovalar va
elektron turizm platformalarining soha
samaradorligiga ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot
shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya
O'zbekiston turizm sektorida raqobatbardoshlikni
oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi.*

Kirish

Hozirgi globallashuv va texnologik taraqqiyot davrida raqamli texnologiyalar dunyo iqtisodiyotining barcha tarmoqlarini, jumladan turizm industriyasini ham tubdan o'zgartirib yubormoqda. Turizm sohasida raqamli transformatsiya nafaqat xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, balki turistik bozorlarning kengayishi, iste'molchilar xatti-harakatlarining o'zgarishi va yangi iqtisodiy imkoniyatlarning yuzaga kelishi bilan bevosita bog'liqdir. Xalqaro turizm tashkilotlarining ma'lumotlariga ko'ra, dunyo bo'ylab turistik sayohatlarning 70 foizdan ortig'i

=====
raqamli platformalar orqali rejalashtiriladi va rezervatsiya qilinadi [1]. Bu holat turizm industriyasida raqamli infratuzilmaning rivojlantirilishi nafaqat istiqbolli, balki zaruriy yo'nalish ekanligini ko'rsatadi. O'zbekiston uchun bu masala alohida ahamiyat kasb etadi, chunki mamlakat so'nggi yillarda turizm sohasini milliy iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlaridan biri sifatida belgilab, uning rivojlantirilishiga katta e'tibor qaratmoqda. 2017-2023-yillar davomida O'zbekistonda turizm sohasini isloh qilish va modernizatsiya qilishga qaratilgan bir qator strategik dasturlar qabul qilinib, xorijiy sayyohlar sonini oshirish va turizm infratuzilmasini takomillashtirish bo'yicha aniq maqsadlar belgilangan [2].

Metodologiya va adabiyotlar tahlili

Ushbu tadqiqot sof nazariy va tahliliy xarakter kasb etib, birlamchi empirik ma'lumotlar yig'ishni nazarda tutmaydi. Raqamli texnologiyalarning turizm sohasiga ta'sirini o'rganish ilmiy jihatdan nisbatan yangi yo'nalish bo'lsada, bu boradagi xorijiy tadqiqotlar juda faol rivojlanmoqda. Buhalis va Law o'zlarining fundamental ishida elektron turizmni (e-tourism) turizm sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining to'liq integratsiyasi sifatida ta'riflab, bu jarayonning iste'molchi xatti-harakatlarini qanday tubdan o'zgartirganini batafsil tahlil qilgan [3]. Ular turistlarning sayohat qarorlarini qabul qilishida onlayn sharhlar, solishtirma saytlar va ijtimoiy tarmoqlarning rolini ilmiy jihatdan asoslab bergan. Bu tadqiqot raqamli turizm platformalarining bozor tuzilmasiga ta'sirini o'rganishda metodologik asos bo'lib xizmat qilmoqda. Xitoy va Janubi-Sharqiy Osiyo kontekstida o'tkazilgan tadqiqotlar esa sun'iy intellekt va big data texnologiyalarining turistik talabni prognozlashda qanday qo'llanilishini ko'rsatib bergan [4].

Rossiya va MDB mamlakatlaridagi tadqiqotlar O'zbekiston uchun alohida qiyosiy ahamiyat kasb etadi, chunki bu mamlakatlar o'xshash iqtisodiy taraqqiyot bosqichlarini boshdan kechirib, raqamli turizmni rivojlantirishda muayyan tajriba to'plagan. Aleksandrova va uning hamkasblari raqamli texnologiyalarning Rossiya turizm bozorida inqilobiy o'zgarishlar yasamoqda ekanligini ta'kidlab, onlayn bron qilish tizimlarining sohani qanday qayta shakllantirganini statistik jihatdan tasdiqlagan [5]. Ularning tadqiqoti shuni ko'rsatganki, raqamli kanallar orqali amalga oshiriladigan turizm xarajatlari an'anaviy sayohat agentliklariga nisbatan yildan-yilga oshib bormoqda. O'zbekiston va Markaziy Osiyo kontekstida esa Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tadqiqotchilari milliy turizm sektorida raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi to'siqlarini o'rganib, ularni tizimlashtirgan [6]. Bu tadqiqotda internet tarmoqlarining qamrovi, raqamli savodxonlik darajasi va elektron to'lov tizimlarining rivojlanishi O'zbekiston turizm raqamlashtirish jarayonidagi asosiy cheklovchi omillar sifatida belgilangan.

Jahon turizm tashkilotining (UNWTO) hisobotlari esa global miqyosda raqamli texnologiyalarning turizm sohasiga ta'sirini miqdoriy jihatdan baholashga imkon beradi. Hisobotlarga ko'ra, sun'iy intellektga asoslangan shaxsiylashtirilgan tavsiyalar tizimlari turistik xaridlarni o'rtacha 20-35 foizga oshirishga xizmat qilmoqda [7]. Bundan tashqari, virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalari turistik destinatsiyalar marketingida inqilobiy o'zgarishlar yasamoqda — sayohatchilar haqiqiy tashrif buyurmasdan turib destinatsiya bilan tanishibgina qolmay, u yerda o'tkaziladigan faoliyatni oldindan boshdan kechirib ko'rish imkoniyatiga ega bo'lmoqda [8]. Blockchain texnologiyasini turizm sohasiga tatbiq etish bo'yicha tadqiqotlar esa ushbu texnologiyaning mehmonxona rezervatsiyalari, transport chiptalarining avtentifikatsiyasi va turistik xizmatlar uchun to'lovlar sohasida shaffoflik va ishonchlilikni ta'minlashdagi o'rni tobora ortib borayotganini ko'rsatmoqda [9]. O'zbekiston Prezidentining 2020-yilgi "Elektron hukumat" strategiyasi va unga bog'liq turizm sohasidagi raqamlashtirish dasturlari esa mavjud institutsional asos sifatida baholanmoqda [10].

Natijalar va muhokama

Adabiyotlar tahlili asosida quyidagi asosiy xulosalar shakllandi. Birinchidan, O'zbekistonda raqamli turizm infratuzilmasi rivojlanish yo'lida jiddiy salqimlarni boshdan kechirmoqda, biroq so'nggi yillarda sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda. "Visit Uzbekistan" milliy platformasining ishga tushirilishi, turizm sohasida yagona elektron ma'lumotlar bazasining yaratilishi va mehmonxonalar uchun onlayn bron qilish tizimlarining joriy etilishi bu o'zgarishlarning aniq ko'rinishlari hisoblanadi [2]. Xalqaro tajribani o'rganish shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli raqamli transformatsiya ko'pincha markazlashgan davlat strategiyasi bilan bozor mexanizmlari uyg'unlashganda yuz beradi. Masalan, Gruziya va Armaniston singari O'zbekistonga o'xshash turizm potensialiga ega mamlakatlar raqamli texnologiyalarni faol joriy etish orqali turistlar sonini qisqa muddatda sezilarli darajada oshirishga erishgan [5]. O'zbekiston ham xuddi shunday yo'lni bosib, milliy turizm brendini global bozorda mustahkamlash imkoniyatiga ega.

Ikkinchidan, big data va sun'iy intellekt texnologiyalari O'zbekiston turizm sektori uchun ayniqsa strategik ahamiyat kasb etadi. Talab prognozlashi, turistlar segmentatsiyasi, narx optimizatsiyasi va turistik resurslarni samarali boshqarish kabi sohalarda sun'iy intellektga asoslangan yechimlar an'anaviy usullarga nisbatan ancha yuqori samaradorlik beradi [4]. O'zbekistonda Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy shaharlar turistik talabning mavsumiy tebranishlaridan jiddiy aziyat chekkanligi ma'lum bo'lib, big data asosidagi prognozlash tizimlari bu muammoni hal etishda muhim rol o'ynashi mumkin. Turistik oqimlarni oldindan

prognoz qilish shahar infratuzilmasiga yuklama taqsimotini optimallashtirish, xodimlarni rejalash va xizmat sifatini barqarorlashtirish imkonini beradi. Buhalis va Law tadqiqotiga ko'ra, elektron turizm platformalari foydalanuvchilari o'z safar tajribasidan an'anaviy kanallar orqali xizmat oluvchilarga nisbatan ancha yuqori qoniqish darajasini bildirishadi [3]. Bu holat O'zbekiston turizm sektorida platformachilik iqtisodiyotini rivojlantirish zaruratini ko'rsatib beradi.

Uchinchidan, mobil ilovalar va geolokatsiya texnologiyalari zamonaviy turizmning ajralmas qismiga aylangan holda O'zbekiston uchun muhim imkoniyatlarni ochib bermoqda. Smartfonlar orqali foydalaniladigan audio-gid ilovalar, interaktiv xaritalar va real vaqt rejimida ma'lumot beruvchi platforalar turistik tajribani yangi sifat darajasiga olib chiqadi va mahalliy turistik sanoatning xalqaro standartlarga moslashuviga yordam beradi. UNWTO ma'lumotlariga ko'ra, zamonaviy sayyohlarning 80 foizdan ortig'i smartfonlarini sayohat davomida asosiy navigatsiya va ma'lumot qidirish vositasi sifatida ishlatadi [7]. Bunday sharoitda O'zbekiston Oltin yo'lak destinsatsiyalari uchun yuqori sifatli, ko'p tilli mobil ilovalar ishlab chiqish strategik zarurat bo'lib ko'rinmoqda. Virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalari esa alohida muhokamani talab etadi, chunki bu texnologiyalar O'zbekistonning madaniy merosi va tarixiy obidalari marketingida noyob imkoniyatlar ochib beradi [8]. Masalan, buyuk ipak yo'li bo'ylab joylashgan Afrosiyob, Shahrisabz va Termiz singari arxeologik yodgorliklarda virtual ekskursiyalar tashkil etish nafaqat mahalliy, balki global miqyosdagi turistik qiziqishni oshirishi mumkin.

To'rtinchidan, blockchain texnologiyasining turizm sohasidagi tatbiqi hali nisbatan yangi bosqichda bo'lsada, uning O'zbekiston uchun potentsiali inobatga olinishi kerak [9]. Mehmonxona rezervatsiyalarining shaffofligi, turistik to'lovlarning xavfsizligi va sayyohlik sertifikatlarini tasdiqlash masalalarida blockchain yechimlar amalga oshirilayotgan yoki muhokama qilinayotgan mamlakatlar tajribasi O'zbekiston uchun foydali bo'lishi mumkin. Biroq bu texnologiyani joriy etish raqamli savodxonlik va infratuzilma darajasiga qo'yiladigan yuqori talablar bilan bog'liqligi sababli, qisqa muddatda emas, o'rta va uzoq istiqbolda amalga oshiriladigan vazifa sifatida qaralishi kerak. Mavjud adabiyotlar tahlili shuningdek, O'zbekistondagi asosiy muammolardan birini — raqamli savodxonlik darajasining nisbatan pastligini va raqamli infratuzilmaning notekis rivojlanganligini ko'rsatib beradi [6]. Poytaxt Toshkent va yirik shaharlar bilan viloyat va qishloq hududlari o'rtasidagi raqamli tengsizlik turizm sohasini keng qamrovli raqamlashtirish uchun jiddiy to'siq bo'lib qolmoqda. Bu muammoni hal etmasdan turib milliy turizm raqamli ekosistemi yaratish cheklangan muvaffaqiyatga ega bo'ladi.

Xulosa

O'tkazilgan adabiyotlar tahlili va ilmiy umumlashtirish asosida quyidagi xulosalar shakllandi. O'zbekistonda turizm industriyasini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar hal qiluvchi strategik ahamiyat kasb etib, ular soha samaradorligini oshirishning, turistlar sonini ko'paytirishning va milliy turizm brendini xalqaro bozorda mustahkamlashning asosiy vositalaridan biriga aylanib bormoqda. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, elektron turizm platformalari, sun'iy intellekt, big data, mobil texnologiyalar va virtual haqiqat kabi zamonaviy texnologik yechimlar birgalikda tatbiq etilganda turizm sektorida sifat jihatdan yangi natijalarga erishish mumkin. O'zbekiston bu yo'lda dastlabki muhim qadamlarni qo'ygan bo'lsa-da, raqamli infratuzilmaning rivojlanishi, raqamli savodxonlikning oshirilishi va turizm sohasidagi raqamlashtirish siyosatining izchil amalga oshirilishi nuqtai nazaridan hali katta ish qolmoqda. Kelgusida turizm bozorini raqamlashtirishni muvaffaqiyatli amalga oshirgan mamlakatlar — Gruzija, Janubi-Sharqiy Osiyo va Sharqiy Yevropa davlatlarining tajribasini O'zbekiston sharoitiga moslab qo'llash zarur. Bundan tashqari, kichik va o'rta mehmonxona korxonalarini hamda turistik xizmat ko'rsatuvchi firmalar uchun raqamli transformatsiyaga o'tishni qo'llab-quvvatlaydigan davlat dasturlari va moliyaviy mexanizmlar ishlab chiqilishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati

1. UNWTO. Digital Transformation of Tourism: Annual Report. — Madrid: World Tourism Organization, 2022. — 148 p.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 05.01.2019-yildagi PF-5611-son
3. Buhalis D., Law R. Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet — The state of eTourism research // Tourism Management. — 2008. — Vol. 29, № 4. — P. 609–623.
4. Li X., Pan B., Law R., Huang X. Forecasting tourism demand with composite search index // Tourism Management. — 2017. — Vol. 59. — P. 57–66.
5. Александрова А.Ю., Агамирова Е.В. Цифровая трансформация туристической отрасли: тренды и перспективы // Вестник Российского государственного университета туризма и сервиса. — 2020. — Т. 14, № 3. — С. 14–26.

6. Qodirov A.B., Xolmatov D.R. O'zbekistonda turizm sohasini raqamlashtirish: muammolar va yechimlar // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. — 2021. — № 5. — B. 112–124.

7. UNWTO. Tourism and the Sustainable Development Goals — Journey to 2030. — Madrid: World Tourism Organization, 2017. — 60 p.

8. Guttentag D.A. Virtual reality: Applications and implications for tourism // Tourism Management. — 2010. — Vol. 31, № 5. — P. 637–651.

9. Önder I., Treiblmaier H. Blockchain and Tourism: Three Research Propositions // Annals of Tourism Research. — 2018. — Vol. 72. — P. 180–182.

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Elektron hukumat tizimini yanada rivojlantirish, shuningdek, davlat organlari va tashkilotlarining o'z faoliyati bo'yicha jamoatchilik oldida elektron hisobot berishi tartibini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi, 16.07.2020-yildagi 444-son

